

Theater breaks the silence:

Тайзнаас нам гүмийг эвдэж болдог: Хүний эрхийн эмзэг асуудлуудын эргэн тойрон дахь нам гүм байдлыг театрт эвдэж, эрх зүйн боловсрол олгох нь.

Сенегал улсын нэгэн байгууллага газар нутгийн байршлаараа бус соёлын хэм хэмжээгээрээ гадуурхагдсан нийгмийн давхаргуудад хууль ёсны эрхийн талаарх мэдээлэл олгох ажлыг зохион байгуулдаг.

Нэгдмэл Хөгжлийн Африкийн Сан (Riseau Africain pour le Développement Intégrй, or RADI) театрчилсан тоглолтоор эмэгтэйчүүдэд гэр бүлийн хүчирхийллийн тухай боловсрол олгож, тэдэнд тохирсон өөрсдийг нь хамгаалах хуулийн эх сурвалжуудыг таниулах хэлэлцүүлгүүдийг хуулийн мэдлэгтэй хүмүүсээр удирдуулан зохион байгуулдаг. RADI байгууллага театрийг ашиглан Сенегалын хүний эрхийн эмзэг асуудлуудыг тойрсон чимээгүй байдлыг эвдэхийг зорьдог.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл, ялангуяа бэлгийн хүчирхийлэл бол Сенегалд бараг дурсахыг цээрлэсэн асуудал бөгөөд эрх баригчдад маш ховорхон мэдээлэгддэг ажээ. Хүн амын 95 хувь нь лалын шүтлэгтэй энэ оронд олонхи хүмүүс гэр бүлийн хүчирхийллийн зарим хэлбэрийг шашны хуулиар хүлээн зөвшөөрөгдсөн зүйл гэж үздэг. Иймд RADI байгууллага саяхан хийгдсэн эрх зүйн шинэчлэлтэй уялдуулан хүмүүсийн эрхийн ухамсрыг дээшлүүлэх үр дүнтэй арга зам хайх хэрэгтэй болсон юм. Бичиг үсэг үл мэдэх явдал газар авсан, театруудад мэдэгдэхүйц дахин сэргэлт явагдаж буй зэргээс үүдэн үзэгчдэд хүргэх ур чадварыг нэмэгдүүлэх, гэр бүлийн хүчирхийллийн талаар ойлголтыг дээшлүүлэх, бэлэн эх сурвалжуудыг хүмүүст мэдүүлэх зорилгоор RADI театрыг сонгон ажилладаг байна.

RADI-ийн сонгогдсон олны танил жүжигчид үзэгчдийн дундаас эмэгтэйчүүдийг сонгон гэр бүлийн зөрчлийг харуулсан 10 минутын нэмэгдэл үзэгдэлд урьж оролцуулдаг. Тэдгээр эмэгтэйчүүд болон үзэгчдийн зүгээс аяндаа үүсэх үйлдлүүд нь тэдний энэхүү байдалдаа хэдүйн танил дасал болсоныг гэрчлэн харуулдаг. Гэр бүлийн хүчирхийллийн нөхцөл байдал, түүнийг даван туулах

боломжит арга зам, боломжуудын талаарх хэлэлцүүлгүүдийг хуулийн мэдлэг бүхий хүмүүсээр хөтлөн явуулуулахын тулд эдгээр нэмэлт үзэгдлүүдэд хөндөгдсөн асуудлуудыг шийдвэрлэхгүйгээр үлдээдэг байна. Хуулийн зөвлөгөө өгөгч мөрдөж байгаа эрх зүйн эх сурвалжууд, хүчирхийлэлд ноогдох ял шийтгэлүүдийн талаар ойлголтыг нь тодорхой болгож өгдөг.

RADI энэхүү тактикаараа соёлын хоёр чухал эх сурвалжийг гаргажээ. Нэгд, театр бол Сенегалд нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдөж, сайн танигдсан заах арга гэдгийг. Хоёрт, эмэгтэйчүүдийн албан бус, уламжлалт уузгалтуудын хүрээнд зохион байгуулагдаж буй хөтөлбөрүүд нь бүлгийн хэлэлцүүлгүүдэд маш сайн хандах баталгаа нь болж өгдөг. Театр болон хэлэлцүүлгүүдэд оролцогчдын олонхи нь зөвхөн өөрсдийн эрхийн талаар суралцаад зогсдоггүй олж авсан мэдээллээ гэр бүлийнхэн, найз нөхдөдөө дамжуулдаг байна.

Хүний эрхийг дэмжихийн тулд театрчилсан тоглолтуудыг ашигладаг олон байгууллагууд буй хэдий ч RADI бол хууль, театр хоёрыг хослуулсан ер бусын арга хэрэглэдэгээрээ бусдаасаа өвөрмөц. Үзэгчдийг дагуулж чаддаг RADI-ийн амжилтын шалтгааны нэг тал нь мботтайчуудын дунд оршин буй нийгмийн бүтцийг ашиглаж чаддаг явдал билээ. Театрчилсан байдал нь ийм тоглолтонд цаашдаа дахин оролцохыг нь өдөөдөг төдийгүй хувийн асуудлыг нь сонирхолгүйгээр харилцан яриаг өрнүүлдэгээрээ оролцогчдоо хамгаалах боломж олгодог байна.

Хүний эрхийн тодорхой асуудлуудыг ярихад саад тотгор болдог соёлын ямар уламжлалууд танай улсад байдаг вэ? Тэрхүү саадыг давахад туслах, хүний эрхийн талаар үг дуугүй байх явдлыг зогсоох соёлын ямар уламжлалууд бий вэ?

Хүчирхийллийн хэрэг, тохиолдлуудыг буруушаан өөрсдийгөө илэрхийлэгч эмэгтэйчүүдийн тоо нэмэгдэж байна.

Сенегал Улсын Дэд Прокурор

Page 149

Making your point with mapping

Зураглал хийж, үнэлэх нь: Олон нийтийг гэгээрүүлж, бодлогын өөрчлөлтийг хийх шахалт үүсгэхийн тулд үзүүлэнт зураглал хийх нь

Анхаарч буй асуудлын тань үзүүлэнт дүрслэлүүд та бүхний хүрэхийг хичээж буй сонсогчид ямар хүмүүс байхаас үл хамааран маш хүчтэй үр дүнг үзүүлэх болно. Лебаноны Грийнпийс байгууллага Лебаноны эрэг дагуух байгаль орчны эрсдэлтэй байдлуудыг үзүүлэх зураглалыг их үр дүнтэй хэрэглэдэг юм. Лебаноны Грийнпийс байгууллага нь энгийн иргэдэд аж үйлдвэрийн хорт хог хаягдлын асуудлын талаар ойлгуулах, асуудлыг засаж залруулах бодлого боловсруулах талаар засгийн газартаа дарамт шахалт үзүүлэхийн тулд тус орны далайн эргийн дагуух газар нутгийн байгаль орчны сүйрэл зөрчлийн зураглалыг гаргажээ.

Эргийн хамгийн их хүн төвлөрсөн болон ихээр ашиглагдсан газруудад хүчээ төвлөрүүлэн долоо хоног бүр хийлдэг завиар эрэг дагуу нэг шинэ газар аялах замаар тус байгууллага нь далайн эрэг дагуух газар нутгийн байгалийн нөхцөл байдлын талаар олон нийтийн сонирхлыг маш ихээр хөндөж чадсан. Ингэхдээ очсон газар бүртээ Газар Зүйн мэдээллийн системийг ашиглан үзлэг шалгалтын үр дүнгийн зураглалыг гаргаж, байгаль орчны хамгийн хүнд асуудлуудыг тодруулан гаргадаг юм. Шалгалтын явцад олон нийт Грийнпийсийн аялалын үр дүнг түүний зураглал/газрын зураг нийтлэгдсэн TV, сонин, тус байгууллагын цахим хуудаснаас төдийгүй тухайн газар дээрээс нь мэдэж авдаг .

Долоо хоног тутмын аялал нь олон нийтийн сонирхлыг маш ихээр татаад зогсохгүй бүр дараагийн газраасаа тэд юу олох бол? гэх хүмүүсийн гайхшийг төрүүлсэн хүлээлтийг бий болгодог аж. Кампанит ажлын төгсгөлөөр тэрхүү зураглал нь өөрөө хортой бүс газрын болон бүхий л эргийн дагуух байгаль орчны асуудлын хэр хэмжээг харуулсан графикт үзүүлэн болдог юм. Грийнпийс зураглал хийх төсөлтэйгээ хослуулан хэд хэдэн өөр тактикуудыг бас хэрэглэжээ. Гишүүд нь улс төрчид, засгийн газрын албад, оршин суугчид, эрэг хавийн бизнес эрхлэгчдийг лоббиддог. Орон тооны нэг ажилтан нь хэвлэл мэдээллийнхэн сонирхож, мэдээлсэн байх, нийтлэл нэвтрүүлгүүд нь цагтаа цацагдсан эсэх, олон нийтийн эрх ашиг хөндөгдсөн эсэхийг нягтлах үүрэгтэй ажиллана.

Тус байгууллага мөн бохирдлын удаан хугацааны үр нөлөөг харуулсан радио сурталчилгаа, баримтат нэвтрүүлгүүд, зөөврийн маш том зурагт хуудсууд, телевизийн дүрст сурталчилгаануудаараа олны анхаарлыг татдаг. Уг кампанит ажлаар хийгдсэн олон нийтийг гэгээрүүлэх ажил нь мэдээлэл авах эрхийг багтаасан байгаль орчны 444-р хууль батлагдан гарахад тус болсон юм.

Лебаноны Грийнпийс энэхүү ажилдаа олны анхаарлыг татан, тэдний ашиг сонирхлыг хөндөнгөө хуурай, техникужсэн мэдээллийг нийгмийн гишүүн бүрт ойлгогдохуйц баримтууд бүхий тулган шаардах зураг болгон хувиргаж, асуудлыг засан сайжруулах арга хэмжээ авахад хүргэж чадсан билээ.

Байгаль орчны зөрчлийн асуудал нь хүмүүс уг зөрчлийг олж мэдэхийн аргагүй маш их нуугдмал байдалд орсон байдаг. Ийм асуудлыг илчлэн гаргаж ирсэнээрээ Грийнпийс үүний эсрэг ажиллах шинэ дэмжигчдийн хүрээг бий болгожээ. Хүмүүсийн мэдлэг дээшилсэн, мөн шинэ хуулийг гаргасан зэрэг амжилтын гол түлхүүр нь маш шаргуу аялал, зураглал хийх оролдлогыг тод харуулсан хэвлэлийн мэдээллүүд, байгууллагын хувьд бас тодорхой бодлогын өөрчлөлтийн төлөө лобби хийсэн явдал байсан билээ.

“Зураг бол олон мянган үгнээс хавьгүй илүү үнэтэй юм.” Өөрсдийн шалтгааныг дэвшүүлэн гаргахын тулд та бүхэн зураг дүрсийг хэрхэн ашиглаж болох вэ?

Page 150

Understanding how we got here and where we are going:

Энд хэрхэн хүрсэнээ болоод хаашаа явж буйгаа ойлгох нь: Түүхт газар, хувь хүний домгийн талаар сэтгэл хөдлөлийн хүчийг ашиглан хүний эрхийн одоогийн асуудлуудын талаарх ойлголтыг дээшлүүлэх нь

Амьдарлаас хол, хөндий хүний эрхийн асуудлуудыг илт харагдахуйц болгоход түүх домгууд тус болдог. Нью Йорк хотын Тэнэмэнтийн Музей нь өнөөгийн хөдөлмөрийн эрхийн асуудлаар мэдлэг, хэлэлцүүлгийг бий болгохын тулд өнгөрсөн үеийн түүх ашигладаг.

1897 оны хувцас загварын дэлгүүрийн байшинг дахин засварлан байгуулагдсан Лоүэр Ийст Сайд Тэнэмэнт Музей нь хөлсний хөдөлмөр ашигладаг өнөөгийн үйлдвэрүүдийн асуудлуудад анхааран хэн, юу хийх хэрэгтэйг хэлэлцүүлэхээр хувцасны үйлдвэрийн хоорондоо зөрөлдөөнтэй талуудын төлөөлөгчдийг авчирдаг ажээ. Тэнэмэнт Музей нь 1863-1935 оны хооронд 20 улс үндэсний 7,000 гаруй цагаачид амьдарч байсан Орчардын гудамжин дахь барилгуудыг 1997 онд сэргээн засварласан бөгөөд Америкад тэдний туулсан тэмцлийн түүхийг өгүүлдэг. Польшоос ирсэн цагаач Харрис, Жэнни Лэвайн нар 1897 онд өөрсдийн байрандаа хувцас загварын үйлдвэр, худалдаа нээн ажиллуулснаар “хөлсний хөдөлмөр ашигладаг үйлдвэр” гэх нэр

томъёог анхлан тодорхойлсон орон зайг бий болгосон юм. Өнөөдөр, АНУ-д ойролцоогоор 15,000 цагаач ажилчид бүхий 400 гаруй хувцас загварын үйлдвэр, худалдаа бий. Тэдний дөрөвний гурвыг нь АНУ-ын Хөдөлмөрийн Яам “хөлсний үйлдвэрүүд” хэмээх ангилалд багтаасан боловч хөлсний үйлдвэр гэж юуг хэлэх вэ, хөдөлмөрийн эрхийн зөрчлийг арилгахын тулд юу хийх хэрэгтэй, хэн хариуцлага хүлээх ёстой зэрэг мэтгэлцээн ширүүн өрнөсөөр л буй билээ.

Тус музей Лэвайнхны гэрийг хувцас үйлдвэрлэлийн хүмүүс асуудлаа хэрхэн шийдвэрлэх талаар санаагаа солилцдог төв болгон өөрчилсөн юм. 2002 онд болсон анхны уулзалтандаа Human Rights Watch буюу Хүний Эрхийн Сэрэмж ТББ, UNITE! буюу нь хувцасны үйлдвэрийн ажилчдын холбоо, Levi's, Eileen Fisher зэрэг хувцас загварын брэндүүд, King's County Manufacturers Association болон өөр олон байгууллагын төлөөлөгчдөөс бүрдсэн холимог оролцогчдыг урьжээ. Ихэнхдээ хувцас загварын үйлдвэрлэлийн хувьд эсрэг тэсрэг хэмээн тооцогддог салбаруудын эдгээр удирдагчид энэ удаа бие биетэйгээ ихэд ойр байж, тэдгээр цагаач ажилчид давчуухан 325 дөрвөлжин фүүт зайд хэрхэн хэдэн зуун хувцасыг янзалж, идэж ууж, унтаж амарч, гэр бүл үр хүүхдээ өсгөн өндийлгөж байсан түүхүүдээс сонсоцгоосон юм.

Энэ уулзалттай хамтатган тус байгууллага хувцасны үйлдвэрлэлийн өнгөрсөн түүхийг эргэн харж, ололт амжилтанд хүргэх шинэ хэтийн төлвийн тухай бүтэн өдрийн хурал зохион байгуулж, үйлдвэрийн нөхцлийг цаашид сэрэмжлүүлэх шинэ санаануудыг санал болгожээ.

2002 онд болсон анхны уулзалтаас хойш тус музей хувцас үйлдвэрлэлийн хэдэн арван байгууллагатай хамтран иймэрхүү яриа хэлэлцээрүүдийг зохион байгуулаад байна.

Хүмүүс хувийн үйлдлээсээ нийгмийн томоохон асуудал руу чиглэх тул сөрөг үзэл бодлуудад хүлээцтэй хандан сонсох, томоохон чуулга уулзалтын зэрэгцээ жижиг бүлгээр үзэл бодлоо солилцох боломжтой байх хэрэгтэй бөгөөд үүний тулд сайн чиглүүлэгчтэй байж, яриа мэтгэлцээнийг болгоомжтой хөтлөх нь маш чухал.

“Бусад үед хамт байхаас татгалздаг байсан эдгээр хүмүүс музейд уулзаж, ярилцахыг зөвшөөрцгөөсөн. Бидний хувьд өнгөрснийг тайлбарлан ганц түүх хэлээд өнгөрөх бус харин олон жижиг хэтийн төлвөөс хэлэлцүүлэх асуултуудыг ургуулах болно гэдгийг чухалчилж байлаа. Ер нь оролцогчид түүхийн музейд хамтдаа байхдаа өөр газарт эдэлж байгаагүй тийм аятайхан байдлыг мэдэрсэн гэдгийг бидэнд хэлж байсан. Нэгэн оролцогчийн сэтгэгдэлд

“Эндэх орчин нь хэлэлцүүлгийг өөрийн эрхгүй эхлүүлмээр байдал руу хүн бүрийг бага зэрэг туйлшруулан хөтөлж байв. Энэ бол бүх асуудлыг хамтдаа харах гайхамшигтай бололцоо байлаа” гэжээ.

—Лиз Сэвченко, АНУ-ын Лоүэр Ийст Сайд Тэнэмэнт Музей.